

Wojciech Góralski, Grzegorz Ostrowski

Organizacja katechizacji w świetle uchwał polskich synodów diecezjalnych po roku 1983

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 44/3-4, 95-124

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. WOJCIECH GÓRALSKI, KS. GRZEGORZ OSTROWSKI
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ORGANIZACJA KATECHIZACJI W ŚWIETLE UCHWAŁ POLSKICH SYNODÓW DIECEZJALNYCH PO ROKU 1983

Treść: Wstęp. 1. Struktury organizacyjne katechizacji. 2. Miejsce i czas katechizacji. 3. Podręczniki i inne pomoce katechetyczne. Zakończenie.

Wstęp

Katechizacja jest jedną z podstawowych form głoszenia Słowa Bożego. Wprowadza ona wiernych w świadome uczestnictwo w życiu Kościoła, kształtuje oraz prowadzi zarówno wspólnotę, jak i poszczególnych wiernych do dojrzałości w wierze. Wyrastając z wiary kieruje ludzi ku wspólnotcie z Bogiem zarówno poprzez przekazywanie prawd objawionych, jak i poprzez formację chrześcijańską. Licząc się z adresatem słowa, z jego rozwojem psychicznym, wpływami warunków społeczno – kulturowych, bogactwem doświadczenia osobistego, przekazuje ciągle aktualny sens objawionych prawd Bożych. Wypełniając swe zadania kształtuje katecheza chrześcijańskie postawy w życiu osobistym i społecznym, co nadaje jej raczej charakter orędzia niż informacji.

Można powtórzyć za biskupem Jerzym Ablewiczem, prawodawcą IV synodu diecezji tarnowskiej: „Katechizacja należy do istoty Kościoła, tak jak z istoty swojej Kościół jest misyjny. Bez katechizacji nie ma Kościoła. Kościół jest bowiem żywym Chrystusem...”¹ Zagadnienie katechizacji zawiera w sobie bogactwo treści i doniosłości przekazu, stanowi moment żywy i wciąż aktualny w życiu człowieka, chrześcijanina, na każdym etapie jego rozwoju.

¹ IV Synod Diecezji Tarnowskiej. Ad imaginem Ecclesiae universalis (Lumen gentium 23), Tarnów 1990, s. 7.

Problematykę katechizacji podejmują polskie synody diecezjalne odbywane po promulgowaniu przez papieża Jana Pawła II nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku. Przedmiotem niniejszego opracowania jest zagadnienie organizacji katechizacji w świetle uchwał tych zgromadzeń synodalnych.

1. Struktury organizacyjne katechizacji

Głównym celem struktur organizacyjnych katechizacji jest popieranie działalności katechetycznej oraz współpraca z innymi poczynaniami i dziełami apostołskimi, ponieważ wszystkie przedsięwzięcia Kościoła mają udział – chociaż na różny sposób – w posłudze słowa.

II synod diecezji lubelskiej, odbywający się w latach 1977-1985, dużą uwagę zwrócił na katechizację w diecezji. Nad całością pracy katechetycznej w diecezji czuwa Wydział Nauki Chrześcijańskiej. Pracą wydziału kieruje przewodniczący mający do pomocy wizytatorów diecezjalnych. Wydział Nauki Chrześcijańskiej kieruje pracą katechetyczną przez wydawanie odpowiednich zaleceń, gromadzenie uczących religii na okresowe konferencje, przeprowadzanie wizytacji.² W dekanacie, w imieniu biskupa diecezjalnego organizatorem pracy katechetycznej jest dziekan. Wspólnie z wicedziekanem, przynajmniej raz w roku, ma on obowiązek wizytować wszystkie punkty katechetyczne w dekanacie. Obydwaj służą księżom i katechetom radą, dzielą się doświadczeniem oraz pomagają usuwać istniejące braki. Konferencja dekanalna wybiera spośród katechetów wizytatora dekanalnego.³ Szczególny obowiązek troski o katechezę spoczywa na proboszczu.⁴ On jest odpowiedzialny za przygotowanie punktów katechetycznych.⁵

W celu zwiększenia poczucia odpowiedzialności za katechezę, w każdej parafii prawodawca poleca utworzyć Radę Katechetyczną, która powinna ułatwiać katechetom współpracę z rodzicami, dbać o sale katechetyczne⁶ i wyposażenie ich w odpowiednie pomoce, pomagać w organizowaniu rekolekcji, dni skupienia i różnych

² Por. II Synod Diecezji Lubelskiej 1977 – 1985, Lublin 1998, st. 176, s. 70.

³ Tamże, st. 178, s. 72.

⁴ Tamże, st. 167, s. 67.

⁵ Tamże, st. 177, s. 71.

⁶ Tamże, st. 171, s. 68.

uroczystości dla dzieci i młodzieży. Prawodawca synodalny zwraca uwagę na konieczność ścisłej współpracy katechetów parafialnych z rodzicami. Powinna ona dokonywać się w klimacie dialogu i wspólnego szukania rozwiązań poszczególnych problemów.⁷

II synod częstochowski /1976-1987/, który postawił sobie za cel odnowę duszpasterską w Kościele Częstochowskim, zwraca uwagę na potrzebę podjęcia wysiłków zmierzających do udoskonalenia nauczania katechetycznego, by stało się ono bardziej skutecznym narzędziem głoszenia Ewangelii i wychowania w wierze. Aby osiągnąć ten cel, należy m. in. stworzyć odpowiednie struktury organizacyjne katechizacji. Nad realizacją zadań stojących przed katechizacją, zarówno teoretycznych jak i praktycznych w diecezji częstochowskiej, czuwa Wydział Katechetyczno- Młodzieżowy Kurii Diecezjalnej.⁸ Z Wydziałem tym współpracuje Diecezjalna Rada Katechetyczna.⁹ Powołuje ją biskup częstochowski. Pełni ona rolę organu doradczego w sprawach katechetycznych. Zadaniem Diecezjalnej Rady Katechetycznej jest troskliwa obserwacja pracy katechetycznej w diecezji celem przedkładania odpowiednich propozycji dotyczących treści, organizacji i prowadzenia katechezy w parafiach.

Strukturę organizacyjną Diecezjalnej Rady Katechetycznej prawodawca synodalny omawia w specjalnym pakiecie tekstów synodu, który stanowią aneksy.¹⁰

Szczególna troska o żywy i odpowiednio głęboki nurt pracy katechetycznej w dekanacie spoczywa na dekanalnym wizytatorze katechizacji parafialnej, którego powołuje ordynariusz na 5 lat. Zespół katechetów, na czele z proboszczem, jest odpowiedzialny za właściwą organizację i przebieg katechizacji w parafii. Cały zespół nauczający w parafii powinien odbyć jedno spotkanie w miesiącu, poświęcone planowaniu pracy katechetycznej oraz omówieniu spraw z nią związanych.¹¹

⁷ Tamże, st. 175, s. 70.

⁸ Zob. II Synod Diecezji Częstochowskiej. Chrystus światłem, Maryja wzorem, Częstochowa 1987, rozdz. II, pkt 2. 3. 5, s. 59-60; rozdz. II, pkt 2. 3. 7, s. 60-62; rozdz. II, pkt 2. 3. 9, s. 63-64; rozdz. II, pkt 2. 3. 12, s. 66.

⁹ Tamże, rozdz. II pkt 2. 3. 12, s. 66.

¹⁰ Tamże, s. 233-234. Statuty Diecezjalnej Rady Katechetycznej.

¹¹ Tamże, rozdz. II, pkt 2. 3. 8, s. 62-63. Por. Kodeks prawa kanonicznego z 1983 r. Tekst łacińsko – polski, Pallottinum 1984, kan. 776.

W oparciu o uchwały synodalne należy stwierdzić, że prawodawca II synodu diecezji częstochowskiej zaleca, aby przy każdym punkcie katechetycznym było zorganizowane Koło Przyjaciół Katechizacji,¹² które pomoże w funkcjonowaniu tego punktu i otoczy bezpośrednią opieką pomieszczenia katechetyczne i organizację katechizacji.

Diecezja tarnowska odbyła w latach 1981-1986 swój IV synod diecezjalny. Opublikowane następnie uchwały synodalne zawierają m.in. problematykę dotyczącą struktur organizacyjnych katechizacji. Katechizacją w całej diecezji tarnowskiej kieruje Referat Katechetyczny.¹³ Na jego czele stoi referent, który ma do pomocy wizytatorów diecezjalnych i dekanalnych. Podstawową jednostką organizacyjną i duszpasterską w diecezji jest parafia. Duchową pieczę nad wiernymi tej wspólnoty sprawuje, pod zwierzchnictwem biskupa diecezjalnego, proboszcz. Wśród wielu zadań, powierzona mu jest troska o organizację katechizacji we własnej parafii. Uchwały synodalne, ujęte w statuty, szczegółowo określają obowiązki proboszcza w dziedzinie katechetycznej.¹⁴

Ważną rzeczą jest wyrobienie przez proboszcza wśród parafian świadomości, że są oni współodpowiedzialni za dzieło katechizacji w swojej wspólnotcie. Dlatego prawodawca synodalny poleca powołanie Parafialnej Rady Katechetycznej,¹⁵ której celem jest włączenie wszystkich parafian w dzieło troski o katechizację dzieci i młodzieży. Zadaniem Rady Katechetycznej jest piecza nad kaplicami katechetycznymi oraz współpraca w organizowaniu katechizacji. Przedstawiciele Parafialnej Rady Katechetycznej wchodzi w skład Parafialnej Rady Duszpasterskiej.¹⁶

Prace synodalne I synodu koszalińsko-kołobrzeskiego trwały od 1985 do 1990 roku. Na piątej sesji m.in. ogłoszono i przyjęto projekt statutu: „Nauczanie katechetyczne”¹⁷ W diecezji, w imieniu

¹² Zob. II Synod Częstochowski, jw., rozdz. II, pkt 2. 3. 10, s. 64-65.

¹³ Por. IV Synod Tarnowski, jw., st. 42, s. 78; Por. OIK, s. 126.

¹⁴ Tamże, st. 44, s. 78-79.

¹⁵ W skład Parafialnej Rady Katechetycznej wchodzi: „z urzędu proboszcz i wszyscy katecheci, a z wyboru przynajmniej dwie wybrane przez rodziców z miejscowości, w której odbywa się katechizacja”. Tamże, st. 49, s. 79; Por. W. Góralski, IV Synod Diecezji Tarnowskiej, MPP 75/85/1990/ nr 11, s. 430.

¹⁶ Por. IV Synod Tarnowski, jw., st. 349, s. 183; Por. także S. Wilkanowicz, Czas rachunku sumienia, „Znak” 372/1985/ s. 42.

¹⁷ Zob. I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, Koszalin 1990, s. 226-227.

biskupa funkcję kierowniczą i koordynującą odnośnie do katechizacji pełni Wydział Katechetyczny Kurii Biskupiej. Wydziałem kieruje biskup diecezjalny, bądź wyznaczony przez niego wikariusz generalny. Biskup diecezjalny mianuje ponadto referentów wydziału i wizytatorów diecezjalnych.¹⁸

Szczególna troska o katechizację w dekanacie jest powierzona dziekanowi i wizytatorowi dekanalnemu, mianowanemu przez biskupa diecezjalnego. Proboszcz wraz z zespołem katechetów jest odpowiedzialny w parafii za katechezę parafialną.¹⁹ Cały zespół powinien odbywać konferencje katechetyczne w celu uzgadniania działań i rozwiązywania bieżących problemów.²⁰

W każdej parafii powinna istnieć i działać Rada Katechetyczna, której zarząd stanowi sekcję parafialnej Rady Duszpasterskiej. Do Rady wchodzi z urzędu – jako przewodniczący – proboszcz, wszyscy katecheci oraz przedstawiciele rodziców poszczególnych szkół.²¹

Prawodawca synodalny zwraca następnie uwagę na współpracę w dziele katechizacji katechetów i rodziców. Nieodzwonne jest organizowanie stałych spotkań z rodzicami.

Synod archidiecezji w Lubaczowie, który został promulgowany dnia 10 listopada 1990 roku przez administratora apostołskiego²², omawiając struktury organizacyjne w swojej diecezji stwierdził w swoich uchwałach, że za właściwą formę i treść przekazywania orędzia Bożego jest odpowiedzialny biskup diecezjalny. Katecheci, tak duchowni jak i świeccy, przekazują orędzie chrześcijańskie w imieniu biskupa i z jego upoważnienia.²³ Ustawodawca synodalny podkreśla dużą rolę rodziców w dziele katechizacji²⁴ oraz mówi o ich obowiązkach.²⁵

W archidiecezji lubaczowskiej katechizacją kieruje Referat Katechetyczny, na czele którego stoi referent. Do jego zadań należy

¹⁸ Zob. Synod Koszalińsko-Kołobrzeski, jw., st. 376 s. 62.

¹⁹ Tamże, st. 378-381, s. 63.

²⁰ Tamże, st. 413, s. 66.

²¹ Tamże, st. 418-419, s. 67.

²² Zob. Synod Archidiecezji w Lubaczowie, Lubaczów 1990 (mps), s. 1.

²³ Tamże, st. 20-22, s. 29-30; Por. OIK, n.126; Por. także Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele, „Christus Dominus”, W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje, Tekst polski, Pallottinum 1986, n. 13 i 14.

²⁴ Tamże, st 17, s. 28.

²⁵ Tamże, st. 18, s. 28; Por. KPK, jw., kan. 756 §2.

m.in. organizowanie konferencji, kursów, zjazdów dla katechizujących oraz koordynowanie działalności katechetycznej.²⁶

W oparciu o uchwały synodu należy zwrócić uwagę na komórkę strukturalną organizacji katechizacji, jaką są księża wizytatorzy dekanalni. Ich zadaniem jest przynajmniej raz w roku kontrolować pracę katechetyczną w parafiach swojego dekanatu. Mają oni również za zadanie służyć pomocą i radą katechetom w dekanacie, a na konferencjach informować o bieżących problemach katechetycznych.²⁷

Prawodawca synodalny stanowi, że za organizację katechezy w parafii jest odpowiedzialny przede wszystkim proboszcz. Uchwały synodalne określają obowiązki proboszcza w dziedzinie katechetycznej.²⁸ Celem włączenia wszystkich parafian w troskę o katechizację dzieci i młodzieży prawodawca synodalny poleca powołać w parafiach Parafialne Rady Katechetyczne.²⁹ Zadaniem rady jest troska o kaplice katechetyczne i współpraca w organizowaniu katechizacji. Przedstawiciele Parafialnej Rady Katechetycznej wchodzi w skład Parafialnej Rady Duszpasterskiej.³⁰

Diecezja płocka odbyła w latach 1987-1991 swój XLII synod. Pierwsza sesja plenarna dotyczyła udziału w posłudze nauczania ludu Bożego w diecezji płockiej.³¹ Ustawodawca synodalny podkreśla rolę rodziców w nauczaniu katechetycznym, podobnie jak, którzy rodziców zastępują oraz rolę rodziców chrzestnych w wychowaniu dzieci – słowem i przykładem – w wierze i praktyce życia chrześcijańskiego. Oni są pierwszymi i najważniejszymi wychowawcami wiary swych dzieci i na nich spoczywa obowiązek formowania dzieci w wierze.³² W tym miejscu można dostrzec wpływ adhortacji Jana Pawła II „Catechesi tradendae” z 6 X 1979 r., w której katechezę rodzinną uważa się za zasadniczy i niejako wyjściowy moment w reli-

²⁶ Tamże, st. 42-43, s. 35.

²⁷ Tamże, s. 237-238. Obowiązki Dekanalnego Wizytatora Katechizacji.

²⁸ Tamże, st. 44-48, s. 35-37.

²⁹ W skład Parafialnej Rady Katechetycznej wchodzi: „z urzędu proboszcz i wszyscy katecheci, a z wyboru przynajmniej dwie osoby wybrane przez rodziców z miejscowości, w której odbywa się katechizacja”. Tamże, st. 49.

³⁰ Por. Synod Lubaczowski, jw., st. 49, s. 37.

³¹ Zob. Waruszewski P. Posługa charytatywna Kościoła w świetle uchwał synodów polskich po soborze Watykańskim II. Studium kanoniczno – Pastoralne. Płock – Warszawa 1997(mps w Bibl. Diec. w Płocku), s. 26-30.

³² Por. XLII Synod Diecezji Płockiej, „Miesięcznik Pastorski Płocki” 76: 1991 nr 10, s. 3-156, st. 283; Por. KPK, kan. 774 § 2.

gijnej formacji dzieci.³³ Jednakże całokształt spraw związanych z katechizacją w parafii – w myśl zgromadzenia synodalnego – spoczywa na proboszczu. Winien on troszczyć się o organizację i poziom katechizacji oraz sam obowiązany jest katechizować. W wypełnieniu zaś tej powinności ma korzystać z pomocy innych duchownych przeznaczonych do pracy w parafii, członków instytutów życia konsekrowanego oraz stowarzyszeń życia apostołskiego, uwzględniając charakter, każdego instytutu, a także z pomocy osób świeckich, zwłaszcza katechetów.³⁴ Poza wyżej wymienionymi obowiązkami i kompetencjami proboszcza związanymi z katechizacją, ustawodawca synodalny zawarł dodatkowe w Instrukcji Katechetycznej³⁵ podkreślając, że w organizacji katechizacji w diecezji bardzo ważną rolę odgrywa Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej.³⁶

Do czuwania nad właściwym przebiegiem nauczania katechetycznego w diecezji synod zobowiązał w sposób szczególny wizytatorów katechetycznych: diecezjalnych i dekanalnych.³⁷ Ich obowiązki są określone w Instrukcji o katechizacji.

Synod archidiecezji wrocławskiej, obradujący w latach 1985 – 1991, bardzo dużo uwagi poświęcił katechizacji. W kierowaniu działalnością katechetyczną biskup diecezjalny posługuje się powołanymi przez siebie strukturami. Należy do nich m. in. Referat Katechetyczny: poprzez zespół ludzi tam pracujących biskup diecezjalny organizuje, koordynuje i troszczy się o poprawność katechizacji w diecezji. W jego imieniu są przeprowadzane wizytacje katechizacji na danym terenie oraz hospitacje lekcji religii w poszczególnych szkołach, na wszystkich poziomach nauczania.

Do przeprowadzania wizytacji są powołani wizytatorzy diecezjalni na terenie całej archidiecezji, wizytatorzy rejonowi na terenie swojego rejonu, dziekani w swoich dekanatach oraz proboszczowie w swoich parafiach.³⁸ Na terenie parafii proboszcz, z racji swej

³³ Zob. Jan Paweł II. Adhortacja apostolska „Catechesi tradendae” n. 68, MPP 65:1980 nr 4, s. 168.

³⁴ Por. XLII Synod Płocki, jw., st. 284, s. 124; Por. KPK, kan. 776.

³⁵ Zob. XLII Synod Płocki, jw., Instrukcja o katechizacji p. III. 3. a) b) c) d) e) f) g) h) i), s. 186.

³⁶ Tamże p. III.1. 1) a) b) c) d) e) f) g) h) 2) a) b) c) d), s. 185-186.

³⁷ Tamże, p. III. 2. 1) a) b) c) 2) a) b), s. 186.

³⁸ Por. Synod Archidiecezji Wrocławskiej 1985 – 1991, Wrocław 1995. Instrukcja. Katechizacja w Archidiecezji Wrocławskiej p. 12, s. 444; Por. Dekret

funkcji jest obowiązany do czuwania nad przebiegiem katechezy szkolnej i parafialnej. Związane z tym zadania są zawarte w Instrukcji: „Katechizacja w Archidiecezji Wrocławskiej”.³⁹

W procesie katechizacji synod przypisuje dużą rolę rodzicom chrześcijańskim. Powinni oni uczestniczyć w rozwoju wiary swojego dziecka i czynnie włączać się do współpracy wychowawczej z nauczycielami religii.⁴⁰

Odrębną uwagę synod poświęca katechizacji osób niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo. O jej zasadach mówi odrębna instrukcja. W Kurii Metropolitalnej powinien być utworzony Referat Duszpasterstwa Dzieci (Osób) Specjalnej Troski. Kierownikiem tego Referatu ma być diecezjalny duszpasterz, mianowany przez biskupa diecezjalnego. Zadania Referatu są określone w Instrukcji: „katechizacja osób niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo”. Odpowiednikiem wymienionego Referatu w terenie byłyby okręgi duszpasterstwa specjalnego, które swoim zasięgiem obejmowałyby parafie dekanatu. Kuria Diecezjalna powołuje dekanalnego duszpasterza do pracy z dziećmi specjalnej troski.⁴¹

Z pomocą Diecezjalnego Referatu Duszpasterstwa Dzieci Specjalnej Troski oraz jego odpowiednika na szczeblu dekanalnym, każda parafia powinna objąć systematycznym nauczaniem katechetycznym wszystkich, którzy tego oczekują i potrzebują. We wszystkich zakładach wychowawczych znajdujących się na terenie parafii proboszcz i pozostali duszpasterze zobowiązani są do zorganizowania katechizacji.⁴²

II synod poznański, zwołany przez abp. Jerzego Strobę, trwający od 1992 do 1993 r., postawił sobie za cel recepcję postanowień Soboru Watykańskiego II, także w dziedzinie katechizacji. Biskupa, który jest odpowiedzialny za katechizację na terenie archidiecezji⁴³, wspomaga Wydział Katechetyczny Kurii Metropolitalnej.⁴⁴

o działalności misyjnej Kościoła „Ad gentes divinitus”, W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekryty, deklaracje, Tekst polski, Pallottinum 1986, n. 6.

³⁹ Tamże, p. 10, s. 440.

⁴⁰ Tamże, p. 5, s. 435.

⁴¹ Zob. Synod Wrocławski, Instrukcje. Katechizacja osób niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo p. E. 2, jw., s 446-447.

⁴² Tamże, p. E. 3, s. 467.

⁴³ Zob. Poznański Synod Archidiecezji 1992 – 1993. Dokumenty, Poznań 1994, st.16, s. 81; Por. „Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele”, n. 14; Por. także E. Szałfrowski, Podręcznik prawa kanonicznego, Warszawa 1986, s. 38.

⁴⁴ Zob. Synod Poznański, jw., st. 19 i 20, s. 82-83.

Prawodawca synodalny stwierdza, że za organizację katechizacji w parafii jest odpowiedzialny przede wszystkim proboszcz. Ponadto winien on troszczyć się o odpowiednie warunki i poziom katechizacji. Pomocą w zorganizowaniu i prowadzeniu katechezy będą parafialne Rady Katechetyczne. Rady te powinny być powołane we wszystkich parafiach archidiecezji poznańskiej. Odpowiedzialność za powołanie takiej komórki spoczywa na proboszczu parafii.⁴⁵

Ważną sprawą jest współpraca rodziców z katechetami. Ponieważ dom rodzinny w całej swej atmosferze i działaniu jest dalszym ciągiem katechezy szkolnej, dlatego jest potrzebny stały i częsty kontakt rodziców z katechetami i katechezą.⁴⁶

W dniu 4 kwietnia 1994 r., tj. w Poniedziałek Wielkanocny⁴⁷, zostały promulgowane przez bp. Bronisława Dembowskiego uchwały II synodu wrocławskiego. Rozdział drugi uchwał synodalnych został poświęcony katechizacji. Za przepowiadanie Dobrej Nowiny odpowiada w diecezji jej biskup. Powołuje on Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej.⁴⁸ Organem doradczym jest Rada Katechetyczna powoływana na określony czas. W gestii biskupa pozostaje ustanawianie wizytatorów diecezjalnych i rejonowych, których obowiązki określają szczegółowe instrukcje Wydziału Katechetycznego.⁴⁹

Trud przepowiadania Dobrej Nowiny biorą na siebie kapłani oraz katecheci zakonnicy i świeccy.⁵⁰ Do odpowiedzialności za dzieło katechizacji synod wzywa wspólnoty parafialne, które powinny być inspiratorami i krzewicielami katechezy. To samo stałe wychowanie wiary jest zadaniem, które spoczywa na całej wspólnotcie.⁵¹ Synod wzywa ponadto osoby życia konsekrowanego do gorliwego włączenia się w dzieło katechizacji.⁵² Erygowana w 1991 r. diecezja drohiczyń-

⁴⁵ Tamże, st. 27, s. 84.

⁴⁶ Tamże, st. 29, s. 85.

⁴⁷ Zob. Drugi Synod Diecezji Wrocławskiej. Statuty, Wrocław 1994, s. 3.

⁴⁸ Zob. Drugi Synod Wrocławski, jw., st. 37-38, s. 18.

⁴⁹ Tamże, st. 39, s. 18.

⁵⁰ Tamże, st. 33, s. 17.

⁵¹ Tamże, s. 34 i 36, s. 17; Zob. OIK, nn. 220; Por. Adhortacja „Catechesi tradendae”, jw., n. 16; Por. także „Dekret o działalności misyjnej Kościoła”, jw., n. 14; Por. również Orędzie Synodu Biskupów do Ludu Bożego; Współczesna katecheza zwłaszcza dzieci i młodzieży, „Wiadomości Archidiecezjalne Warszawskie” 1 – 2 /1978/, n. 12 i 13; KPK, jw., kan. 774, § 1.

⁵² Zob. Drugi Synod Wrocławski, jw., st. 35, s. 17; Por. Adhortacja „Catechesi tradendae”, jw., n. 65; Por. także KPK, jw., kan. 778.

ska odbyła w latach 1991-1997 swój pierwszy synod. Zwrócił on uwagę na dziedzinę katechizacji w diecezji. Nad dziełem katechizacji czuwa w diecezji Wydział Nauki Katolickiej. Na terenie dekanatu, z urzędu do przeprowadzania wizytacji uprawniony jest dziekan.⁵³ Na terenie parafii odpowiedzialny jest w tym zakresie proboszcz, pomocą zaś służą mu członkowie instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego oraz katolicy świeccy.⁵⁴

Diecezja łowicka, powstała w 1992 roku, odbyła w latach 1995-1999 swój pierwszy synod. Z upoważnienia biskupa łowickiego, katechizacją kieruje Wydział Nauki Katolickiej Kurii.⁵⁵ Wydział ten organizuje różne formy kształcenia katechetów diecezjalnych inicjując dni skupienia, kursy, konferencje rejonowe. Troska Wydziału kieruje się ku przygotowaniu odpowiedniej liczby katechetów, którzy byłiby zatrudnieni w szkolnictwie specjalnym. W diecezji są ustanowieni przez biskupa diecezjalnego wizytatorzy nauczania religii, których zadaniem jest prowadzenie systematycznych wizytacji nauczania religii i troska o odpowiedni poziom katechezy.⁵⁶

Ustawodawca synodalny przypomina ponadto o szczególnej roli rodziców chrześcijańskich w procesie katechizacji. Mają oni troszczyć się o pielęgnowanie wspólnej modlitwy rodzinnej i o rozwój religijny swojego potomstwa.⁵⁷

Za katechizację w parafii odpowiedzialny jest proboszcz. Jego zadaniem jest zapewnić ją tym, którzy mają do niej prawo. Pomocą w tej pracy powinna mu służyć Parafialna Rada Duszpasterska. Proboszcz ma obowiązek organizowania, przynajmniej raz na kwartał, spotkań z katechetami w celu koordynacji ich pracy.⁵⁸

Drugi synod diecezji sandomierskiej, trwający w latach 1996-1999, poświęcił dużą uwagę katechizacji. Tak więc ustawodawca synodalny stanowi, że organem kierującym katechizacją w imieniu Biskupa diecezjalnego jest w diecezji Referat Katechetyczny. Pracę

⁵³ Por. I Synod Diecezji Drohiczyńskiej. Statuty. Dokumenty wykonawcze, Drohiczyn 1997, st. 15, s. 35.

⁵⁴ Tamże, st. 16, s. 36; Por. KPK, kan. 776.

⁵⁵ Zob. I Synod Diecezji Łowickiej 1995 – 1999, Łowicz 1999, st. 145, s. 48; DOK, art. 222-223.

⁵⁶ Tamże, st. 157, s. 50.

⁵⁷ Tamże, st. 143, s. 47-48.

⁵⁸ Tamże, st. 146-147, s. 48; Por. KPK, jw., kan. 776 i kan. 777.

Referatu wspiera zespół nauczycieli doradców do spraw nauczania religii, działających w oparciu o przepisy oświatowe i regulamin opracowany przez władzę kościelną. Biskup diecezjalny mianuje – na okres pięciu lat – diecezjalnych wizytatorów katechetycznych z możliwością przedłużenia nominacji na kolejną kadencję. Wspierają oni pracę Wydziału sprawując nadzór katechetyczny na terenie diecezji. Troszczą się ponadto o pomoce dydaktyczne i wizytują katechetów.⁵⁹ Dekanalni wizytatorzy są mianowani przez biskupa diecezjalnego na trzy lata, z możliwością przedłużenia nominacji o jedną kadencję. Zasady ich posługi określa „Regulamin pracy dekanalnego wizytatora katechetycznego”.⁶⁰

Odpowiedzialność za katechizację dzieci i młodzieży spoczywa na parafii. W parafiach, w których pracuje co najmniej dwóch katechetów, powinna istnieć Rada Katechetyczna z proboszczem na czele. W skład tej Rady wchodzi wszyscy katecheci oraz przedstawiciele rodziców. Zadania Rady Katechetycznej określa Referat Katechetyczny.⁶¹

III synod archidiecezji łódzkiej, trwający w latach 1996-1999, nie poświęcił dużo uwagi katechizacji. Na terenie archidiecezji odpowiedzialność za katechizację spoczywa na wszystkich członkach Kościoła Łódzkiego, w części każdemu właściwej. Koordynacja działań należy tutaj do Komisji do Spraw Katechetycznych.⁶²

Ustawodawca synodalny przypomina, że rodzice są pierwszymi katechetami, i na nich, jak i na tych, którzy ich zastępują oraz na rodzicach chrzestnych, spoczywa obowiązek wychowania religijnego.⁶³ Ich to zadaniem jest zagwarantowanie dzieciom możliwości uczestniczenia w katechezie.

Na terenie parafii za katechizację odpowiada proboszcz. Do jego obowiązków należy organizowanie katechezy, odbywanie spotkań z katechetami oraz wizytowanie, przynajmniej raz w roku, swoich katechetów.⁶⁴

W ramach struktur organizacyjnych katechizacji należy dodać, że po biskupach, pierwszych nauczycielach w swych diecezjach, szcze-

⁵⁹ Tamże, st. 135, s. 195-196.

⁶⁰ Tamże, st. 136, s. 196.

⁶¹ Tamże, st. 137, s. 196.

⁶² Zob. III Synod Archidiecezji Łódzkiej, Łódź 1999, art. 158, s. 52.

⁶³ Tamże, art. 156, s. 52.

⁶⁴ Tamże, art. 159, s. 52-53.

gólna troska o organizację katechizacji spoczywa na kapłanach, katechetach zakonnych i świeckich oraz na samych katechizowanych.

III synod diecezji kieleckiej, obradujący w latach 1984 – 1991, zwrócił także uwagę na katechizację w diecezji. Ustawodawca synodalny stwierdza więc, że ważnym i podstawowym obowiązkiem, zwłaszcza duszpasterzy, jest troska o katechizację ludu chrześcijańskiego, ażeby wiara wiernych, przez przyjmowanie nauki i doświadczenia życia chrześcijańskiego stawała się żywa, wyraźna i czynna.⁶⁵ Nad całością pracy katechetycznej w diecezji czuwa biskup kielecki, wspomagany przez jednego z biskupów pomocniczych, księży wizytatorów prowadzących Referat i Ośrodek Katechetyczny oraz wizytatorów religii.⁶⁶

I synod diecezji ełckiej, odbywający się w latach 1997 – 1999, dużo miejsca poświęcił katechizacji. Uwzględniając istniejącą rzeczywistość Kościoła zgromadzenie synodalne apeluje, żeby odpowiedzialność za dzieło katechizacji spoczęła na całej wspólnotie Kościoła diecezjalnego, a w szczególności na biskupach, kapłanach, wspólnotach zakonnych, katechetach świeckich, rodzicach, szkole oraz stowarzyszeniach i ruchach młodzieżowych.⁶⁷

Prawodawca synodalny szczególnie zwraca się do kapłanów diecezjalnych, zakonnych oraz katechetów słowami Jana Pawła II: „A was służy sił: nie dopuście nigdy, aby z braku waszej gorliwości (...) wierni byli pozbawieni katechezy”.⁶⁸

Nad całością pracy katechetycznej w diecezji czuwa biskup ełcki, wspomagany przez biskupa pomocniczego. Do pomocy biskupom w kierowaniu pracą katechetyczną został powołany Wydział Katechetyczny Kurii Ełckiej.⁶⁹ Ustawodawca synodalny podkreśla, że biskup ełcki powołuje rejonowych i diecezjalnych wizytatorów. Zadaniem szczególnym ich jest prowadzenie systematycznych wizytacji katechetycznych. O ich obowiązkach mówi szczegółowa instrukcja Wydziału Katechetycznego.⁷⁰

⁶⁵ Por. III Synod Diecezji Kieleckiej 1984 – 1991, Kielce 1992, dz. 3 p. 1 s. 171; Zob. KPK, jw., kan. 773.

⁶⁶ Tamże, dz. 2, s. 170.

⁶⁷ Zob. I Synod Diecezji Ełckiej 1997 – 1999, Ełk 1999, st. 511, s. 85.

⁶⁸ Tamże, st. 512, s. 85.

⁶⁹ Tamże, st. 516, s. 85; Por. Dyrektorium Ogólne o Katechizacji, Kongregacja ds. Duchowieństwa, Poznań 1998, art. 222-223; Por. także Jan Paweł II „Redemptor Hominis”, Warszawa 1979, n. 5.

⁷⁰ Tamże, st. 517, s. 85.

Analizując uchwały synodalne należy stwierdzić, że za organizację katechezy w parafii odpowiedzialny jest proboszcz. Jak zaleca statut 527, to on winien troszczyć się o organizację i poziom katechizacji.⁷¹ Proboszcz, który jest odpowiedzialny za katechizację na terenie parafii, może korzystać z pomocy wyznaczonego przez siebie z wikariusza do koordynacji pracy katechetycznej.⁷²

Synod archidiecezji przemyskiej, odbywający się w latach 1995 – 2000, zwrócił uwagę w swych statutach na struktury organizacyjne katechizacji. Za całość pracy katechetycznej w diecezji odpowiedzialny jest biskup diecezjalny, a wspomaga go Wydział Nauki Katolickiej. Z Wydziałem współpracują wizytatorzy nauki religii oraz wszyscy katecheci: duchowni, siostry zakonne i wierni świeccy.⁷³ Synod szczególnie podkreśla, że katechizacja w całym swym wymiarze jest związana z życiem parafialnym.⁷⁴

Obowiązek troski o katechezę w parafii spoczywa na proboszczach⁷⁵. Zadaniem proboszczów jest wizytowanie wszystkich katechizujących na terenie parafii przynajmniej raz w roku.⁷⁶ Pomocnikami proboszcza w organizowaniu katechizacji są w parafiach wikariusze oraz katecheci: zakonni i świeccy.⁷⁷

Synod określa, że w pewnych ośrodkach archidiecezji z katechetami współpracują katecheci – koordynatorzy. Powołuje ich ordynariusz na wniosek Wydziału Nauki Katolickiej.⁷⁸ Prawodawca synodalny stwierdza, że ordynariusz powołuje wizytatorów dekanalnych, których zadaniem jest wizytowanie wszystkich katechetów na terenie własnego dekanatu.⁷⁹

Pracownicy Wydziału Nauki Katolickiej są wizytatorami nauki religii na terenie całej archidiecezji.⁸⁰ Dużą rolę w procesie katechi-

⁷¹ Tamże, st. 527, s. 86.

⁷² Tamże, st. 527, s. 86; Por. Dekret o formacji kapłańskiej, „Optatam totius”, W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekry, deklaracje, Tekst polski, Pallottinum 1986, n. 2.

⁷³ Zob. Synod Archidiecezji Przemyskiej 1995 – 2000. Statuty i aneksy, Przemysł 2000, st. 266 §1, s. 90; Por. Deklaracja o wolności religijnej „Dignitatis humanae”, W: Sobór Watykański II. Konstytucje, dekry, deklaracje, Tekst polski, Pallottinum 1986, n. 11.

⁷⁴ Tamże, st. 267 §3, s. 91.

⁷⁵ Tamże, st. 267 §1, s. 91.

⁷⁶ Tamże, st. 267 §3, s. 91.

⁷⁷ Tamże, st. 267 §2, s. 91.

⁷⁸ Tamże, st. 269 §1, s. 92.

⁷⁹ Tamże, st. 269 §2, s. 92.

⁸⁰ Tamże, st. 269 §3, s. 92.

zacji ustawodawca przypisuje urzędowi stałego katechety – prefekta.⁸¹ Potrzebę katechetów stałych postulują katechetyczne dokumenty Kościoła katolickiego oraz synod archidiecezji przemyskiej.⁸²

2. Miejsce i czas katechizacji

Każdy człowiek ma prawo do prawdy religijnej, a każdy ochrzczony do otrzymania nauki wiary i wychowania w Kościele. Aby sprostać temu zadaniu, należy w ramach organizacji katechizacji podjąć m. in. problematykę miejsca i czasu działalności katechetycznej. Na przeciw tej problematyce wyszedł II synod diecezji lubelskiej.

Od 1961 roku, kiedy usunięto katechezę ze szkół, całość pracy katechetycznej organizuje parafia. Punkty katechetyczne mają być organizowane dla każdej szkoły osobno. Uczestniczą w niej wszystkie dzieci, niezależnie od przynależności parafialnej.⁸³

Ze względu na trudności z wynajmem lokali na cele katechetyczne, parafia ma prawo starać się o posiadanie własnych domów katechetycznych.⁸⁴ Punkt katechetyczny należy traktować jako punkt sakralny, i w związku z tym powinien on służyć nie tylko do nauczania, ale i do gromadzenia na wspólną modlitwę, np. mszę św. na początku i na końcu roku katechetycznego, w pierwsze piątki tygodnia, msze św. niedzielne dla małych dzieci i chorych.⁸⁵ Ustawodawca apeluje, aby wygląd sal był estetyczny, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów państwowych dotyczących higieny i bezpieczeństwa.⁸⁶

Synod podejmując problematykę czasu katechizacji stwierdza, że dużym osiągnięciem duszpasterskim w diecezji jest zachowanie struktury szkolnej w katechizacji dzieci i młodzieży. Katecheza jest organizowana dla poszczególnych szkół w obrębie grup klasowych.⁸⁷ Obowiązującą zasadę nie łączenia klas można złamać w klasach, które ze względu na małą liczbę uczniów zostały połączone już w szkole.⁸⁸

⁸¹ Por. Synod Przemyski, jw., Aneks, 41 art. 1 §1.3., s. 379.

⁸² Tamże, art. 1 §1, s. 379.

⁸³ Zob. II Synod Lubelski, jw., st. 179, s. 72.

⁸⁴ Tamże, st. 180, s. 73.

⁸⁵ Tamże, st. 180, s. 73.

⁸⁶ Tamże, st. 180, s. 73.

⁸⁷ Tamże, st. 97, s. 37.

⁸⁸ Tamże, st. 179, s. 72.

Katechizacja dzieci przedszkolnych i młodzieży odbywa się raz w tygodniu. Katechizacja dzieci szkolnych od klas I do VIII włącznie dwa razy w tygodniu.⁸⁹ Problematykę miejsca i czasu katechizacji podjął w swoich uchwałach II synod częstochowski.

Krzewicielką i inspiratorką katechezy jest wspólnota parafialna. Parafia też jest pierwszoplanowym miejscem katechizacji. Nie należy przyjmować rygorystycznie, że dzieci i młodzież mają obowiązek uczęszczania na katechizację tylko we własnej parafii, podczas gdy w innej mają obiektywnie dogodniejsze miejsce i czas dla katechizacji. Synod zaleca, aby dzieci i młodzież z miejscowości odległych od centrum parafii uczęszczały na katechizację zorganizowaną dla nich w pobliżu szkoły, do której uczęszczają.⁹⁰ W wielu przypadkach miejscem katechizacji będzie sąsiednia parafia, na terenie której znajduje się szkoła, do której uczęszczają uczniowie z różnych parafii.

Sala katechetyczna będąca miejscem katechizacji musi odpowiadać pewnym, ogólnym normom przestrzennym, estetycznym, funkcjonalnym i sanitarnym. Synod poleca, by parafie nie mające własnych pomieszczeń katechetycznych, starały się o szybkie ich budowanie. Mogą to być pojedyncze kaplice katechetyczne w małych wioskach, w pobliżu szkół i wieloizbowe domy katechetyczne w parafiach miejskich. Przyjmuje się zasadę, że odległość zamieszkania katechizowanych od punktu katechetycznego nie powinna przekraczać 2 km.⁹¹ Apelując o estetyczny wygląd pomieszczeń katechetycznych synod określa jednocześnie wyposażenie sali katechetycznej.⁹²

W trosce o skuteczność oddziaływania katechetycznego II synod częstochowski podejmuje w swoich uchwałach problematykę doty-

⁸⁹ Tamże, st. 116, s. 44; st. 123, s. 46; st. 179, s. 72.

⁹⁰ Zob. II Synod Częstochowski, jw., rozdz. II, pkt 2. 3. 3, s. 58-59; rozdz. II, pkt 2. 3.7, s. 60-62; rozdz. II, pkt. 2. 3. 11, s. 65-66; Por. Adhortacja „Catechesi tradendae”, jw., n. 67.

⁹¹ Tamże, rozdz. II, pkt 2. 3.10, s. 64-65; rozdz. VII, pkt 2. 3. 4, s. 211.

⁹² Wyposażenie sali katechetycznej: „ 1. Krzyż, obraz Matki Bożej Częstochowskiej, portret papieża i biskupa diecezjalnego. 2. Ławki szkolne lub stoliki z krzesłami /jednakowe/. 3. Stolik dla katechety. 4. Tablica i ekran do filmów. 5. Szafa na pomoce katechetyczne. 6. Odpowiednie oświetlenie. 7. Stałe i bezpieczne urządzenie ogrzewcze. 8. Sprawna wentylacja. 9. Apteczka z podstawowymi lekami. 10. Estetyczna dekoracja. 11. Naczynie z wodą, mydło i ręcznik. 12. Sprzęt przeciwpożarowy /czynny i sprawdzony/. 13. Plan katechizacji. 14. Oprawiony spis inwentarza”. Tamże, s. 230, Wyposażenie sali katechetycznej.

czącą ilości sal katechetycznych w parafii. Stwierdza, że wskaźnikiem wyznaczającym ilość sal katechetycznych w parafii są: liczba katechizujących (każdy uczący powinien mieć swoją salę), liczba dzieci i młodzieży uczęszczających na katechizację, istniejąca sieć szkolna i perspektywy rozwojowe. Synod zaleca urządzenie przynajmniej jednej sali przeznaczonej dla katechizacji dzieci przedszkolnych, a także pokoju dla katechetów. Punktów katechetycznych nie wolno likwidować, a także czasowo zawieszać ich działalności, bez uprzedniego uzgodnienia z Wydziałem Katechetyczno – Młodzieżowym. W salach katechetycznych położonych daleko od kościoła zaleca się co pewien czas odprawiać mszę św.⁹³

Katechizacja w parafii odbywa się w ciągu całego roku szkolnego, z wyjątkiem okresu wakacji szkolnych i dni wolnych od zajęć szkolnych. Poza tym, dniami wolnymi od katechizacji są niedziela i święta nakazane, uroczystości parafialne, rekolekcje, misje oraz święta zniesione przez państwo. Synod omawiając w swoich uchwałach problematykę czasu katechizacji zwraca również uwagę na wymiar czasowy katechizacji w grupach dzieci i młodzieży. Katechizacja dzieci przedszkolnych i dzieci klasy I powinna się odbywać po jednej godzinie w tygodniu. Dzieci z klas II-VIII winny być objęte katechizacją w wymiarze dwóch godzin w tygodniu: w różne dni tygodnia po jednej godzinie. Wymiar czasowy katechizacji dla młodzieży szkół średnich i młodzieży pozaszkolnej powinien wynosić po jednej godzinie w tygodniu.⁹⁴

Prawodawca synodalny określa w uchwałach czas trwania jednostki katechetycznej, który wynosi 45 minut, dla dzieci przedszkolnych natomiast 30 minut. Czas trwania jednostki katechetycznej nie może być skracany.⁹⁵

Uchwały IV synodu diecezji tarnowskiej oraz synodu archidiecezji w Lubaczowie również poruszają problematykę miejsca i czasu katechizacji. Miejsce i czas katechizacji są elementem organizacyjnym, który przyczynia się do skuteczności oddziaływania katechetycznego. Omawiając problematykę miejsca katechizacji synod tarnowski zwraca uwagę na specyficzne miejsce jej odbywania, a mianowicie rodzinę. Rodzina powinna przedszkolną katechezę para-

⁹³ Tamże, rozdz. II, pkt 2. 3. 10, s. 64-65.

⁹⁴ Tamże, rozdz. II, pkt 2. 3. 7, s. 60-62.

⁹⁵ Tamże, rozdz. II, pkt 2. 3. 7, s. 60-62.

fialną „uprzedzać, towarzyszyć jej i kontynuować w domu”.⁹⁶ Prawdawca synodalny poleca też, aby dzieci ze szkół podstawowych, które uczęszczają do szkół zbiorczych poza swoją parafią, miały katechizację w swojej parafii. Z uzasadnionych przyczyn mogą one uczęszczać na katechizację w miejscu szkoły, w której się uczą.⁹⁷

Uchwały synodalne podejmując problematykę miejsca katechizacji młodzieży z różnych szkół ponadpodstawowych stanowią, że jeśli młodzież nie może z uzasadnionych przyczyn wziąć udziału w katechezie w miejscu danej szkoły, to należy dla niej zorganizować katechezę w parafii rodzinnej.⁹⁸

Kaplice katechetyczne – miejsca katechizacji, powinny być odpowiednio wyposażone i dostosowane do potrzeb katechezy. Należy zadbać o odpowiednią ilość kaplic katechetycznych.⁹⁹

IV synod diecezji tarnowskiej oraz synod archidiecezji w Lubaczowie podejmując problematykę czasu katechizacji stwierdzają, że dzieci szkół podstawowych /klas I-VIII/ mają obowiązkowo dwie katechezy tygodniowo. Tylko ordynariusz może wydać zezwolenie na zmniejszenie ilości katechez w ciągu tygodnia.¹⁰⁰ Młodzież szkół ponadpodstawowych ma obowiązek uczestniczyć w katechizacji w parafii, w której znajduje się szkoła w wymiarze jednej katechezy tygodniowo.¹⁰¹

W oparciu o uchwały synodalne należy stwierdzić, że czasem wolnym od katechizacji są wszystkie dni świąteczne nakazane. Można nie katechizować z racji odpustu parafialnego lub innych ważnych uroczystości.¹⁰²

Synod koszalińsko-kołobrzeski, poruszając zagadnienie miejsca katechizacji zwraca uwagę na specyficzne centrum jej odbywania, a mianowicie na rodzinę. „Katecheza rodzinna wyprzedza każdą inną formę katechezy, towarzyszy jej i poszerza”.¹⁰³

⁹⁶ Zob. Instrukcja o katechizacji dzieci przedszkolnych. IV SDT, Tarnów 1986, nr. 10, s. 416; Por. Synod w Lubaczowie, jw., st. 29, s. 32; Por. także KPK, jw., kan. 774 §2; kan. 776; Por. również Adhortacja „Catechesi tradendae”, jw., n. 68.

⁹⁷ Por. IV Synod Tarnowski, jw., st. 33, s. 77; Por. także Synod Lubaczowski, jw., st. 33, s. 33.

⁹⁸ Tamże, st. 36, s. 77; Zob. Synod Lubaczowski, jw., st. 36, s. 33.

⁹⁹ Tamże, st. 24, n. 7, s. 76; st. 43, n. 8 s. 78; st. 44, n. 5, s. 79; st. 49, s. 79.

¹⁰⁰ Tamże, st. 31 § 1, s. 76; Zob. Synod Lubaczowski, jw., st. 31 § 1, s. 32.

¹⁰¹ Tamże, st. 34, s. 77; Zob. Synod Lubaczowski, jw., st. 34, s. 33.

¹⁰² Tamże, st. 25 § 3, s. 76; Zob. Synod Lubaczowski, jw., st. 25 § 3, s. 31.

¹⁰³ Zob. Synod Koszalińsko-Kołobrzeski, jw., st. 442 § 2; 2; Por. KPK, kan. 774 § 2; kan. 776; Por. także Adhortacja „Catechesi tradendae”, jw., n. 68.

Prawodawca synodalny wskazuje na proboszcza, który przy współpracy z całą wspólnotą parafialną jest zobowiązany zapewnić odpowiednią ilość funkcjonalnych i estetycznych pomieszczeń na katechizację. Należy dążyć do tego, aby każdy uczący posiadał własną salkę. Nie wolno bez porozumienia się z Kurią Biskupią likwidować punktów katechetycznych.¹⁰⁴ Nowe pomieszczenia z przeznaczeniem na cele katechetyczne muszą być budowane zgodnie z wymogami.¹⁰⁵ Projekt budowy należy przedłożyć biskupowi w celu zatwierdzenia.¹⁰⁶

Synod zaleca, aby dzieci i młodzież, które uczestniczą w katechezie poza swoją parafią, miały organizowane, przynajmniej raz w miesiącu, spotkania z duszpasterzami lub katechetami własnej parafii.¹⁰⁷

Synod koszalińsko-kołobrzeski mówiąc o czasie katechizacji stwierdza, że rok katechetyczny pokrywa się z rokiem szkolnym. Katecheza powinna odbywać się zawsze w dni zajęć szkolnych. Warunki lokalowe mogą niekiedy spowodować konieczność prowadzenia zajęć katechetycznych w wolne soboty, a nawet w niedziele. Ustawodawca wskazuje na wolne dni od katechizacji, którymi są: 18 września, 2 listopada, 8 grudnia, 6 stycznia, 2 lutego, Środa Popielcowa, 3 maja, Wniebowzięcie, NMP Matki Kościoła, odpust parafialny, rekolekcje.¹⁰⁸ Program katechizacji dla klas zerowych, pierwszych szkoły podstawowej oraz młodzieży szkolnej przewiduje jedną godzinę tygodniowo. Dla klasy od drugiej do ósmej szkoły podstawowej wynosi dwie godziny tygodniowo. Katechezy nie powinny być jedna po drugiej w planie lekcyjnym.¹⁰⁹ Strukturę grup katechetycznych tworzy się z klas szkolnych, jeśli zaś jest potrzeba, można łączyć klasy tego samego poziomu nauczania, liczba uczniów nie może jednak przekraczać czterdziestu.

Synod archidiecezji lubaczowskiej, mówiąc o miejscu katechizacji poleca, by dzieci ze szkół podstawowych uczęszczające do szkół zbiorczych poza swoją parafią, miały katechizację w swej parafii. Z uzasadnionych przyczyn mogą uczęszczać na katechizację

¹⁰⁴ Tamże, st. 405, 406, 412, s. 66.

¹⁰⁵ Zob. „Koszalińsko-Kołobrzeskie Wiadomości Diecezjalne”, (1981), s. 360-363.

¹⁰⁶ Por. Synod Koszalińsko-Kołobrzeski, jw., st.406, s. 66.

¹⁰⁷ Tamże, st. 415, s. 67.

¹⁰⁸ Tamże, st. 395, s. 65.

¹⁰⁹ Tamże, st. 396, s. 65.

w miejscu szkoły. Proboszczowie obu parafii uzgadniają to między sobą i powinni sobie nawzajem pomagać, aby wszystkie dzieci zostały objęte katechizacją.¹¹⁰

Ustawodawca synodalny mówiąc o organizacji katechizacji stwierdza, że rok katechetyczny odbywa się równocześnie z rozpoczęciem i zakończeniem roku szkolnego.¹¹¹ Nakazuje jednocześnie, by katechizacji nie przerywano z powodu kolędy czy innych zajęć duszpasterskich. Proboszcz jak i katecheci, w trosce o dzieci, w miarę możliwości powinni tak ułożyć swoje zajęcia, aby nie były powodem przerywania katechizacji.¹¹² Synod wskazuje również, że nie katechizuje się we wszystkie dni świąteczne nakazane; podobnie można postępować z racji odpustu parafialnego lub innych ważnych uroczystości.¹¹³

W trosce o zdrowie katechetów i skuteczność ich pracy, ilość godzin katechezy w tygodniu nie powinna przekraczać 25. W miarę możliwości w tych parafiach o dużej ilości katechez mogą pomóc duszpasterze z parafii sąsiednich.¹¹⁴

Prawodawca synodalny pociąga, by dzieci szkół podstawowych kl. II – VIII miały obowiązkowo dwie katechezy tygodniowo. W celu zmniejszenia tego wymiaru trzeba mieć zezwolenie ordynariusza.¹¹⁵ Program katechizacji młodzieży szkół ponadpodstawowych winien mieć obowiązkowo jedną katechezę tygodniowo w tej parafii, w której znajduje się szkoła.¹¹⁶

W trosce o katechizację młodzieży z różnych szkół ponadpodstawowych, która z uzasadnionych przyczyn nie może wziąć udziału w katechezie w miejscu danej szkoły, należy zorganizować katechezę w parafii rodzinnej w dogodnym dla niej czasie. O zorganizowaniu takiej katechezy proboszcz powinien powiadomić Referat Katechetyczny.¹¹⁷

Synod plocki stanowi, iż nauczanie katechetyczne winno obejmować dzieci w wieku przedszkolnym, dzieci uczęszczające do szkół

¹¹⁰ Zob. Synod Lubaczowski, st. 33, s. 33.

¹¹¹ Tamże, st. 33 §1, s. 33.

¹¹² Tamże, st. 25 §2, s. 31.

¹¹³ Tamże, st. 25 §3, s. 31.

¹¹⁴ Tamże, st. 27, s. 31.

¹¹⁵ Tamże, st. 31 §1, s. 32.

¹¹⁶ Tamże, st. 36.

¹¹⁷ Tamże, st. 31 §1, s. 32.

podstawowych, młodzież uczęszczającą do szkół ponadpodstawowych, młodzież akademicką, młodzież pracującą oraz dorosłych.¹¹⁸

Katechizacja dzieci i młodzieży winna odbywać się w dwugodzinnym wymiarze katechezy w tygodniu.¹¹⁹ Jeżeli katecheta przygotowuje dzieci do przyjęcia poszczególnych sakramentów świętych, winien zapoznać się z odpowiednią instrukcją i stosować się do niej.¹²⁰

Prawodawca synodalny wskazuje, że każda parafia zobowiązana jest do prowadzenia katechizacji dzieci w przedszkolach. Poleca również katechizację dzieci nie objętych opieką przedszkolną.¹²¹ W pracy katechetycznej dzieci szkół podstawowych należy uwzględnić obowiązek prowadzenia dwóch godzin katechezy w każdej klasie. W wyjątkowych sytuacjach można ograniczyć się do jednej godziny tygodniowo za zgodą Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej.¹²² Młodzież szkół średnich winna mieć dwie godziny katechezy tygodniowo.¹²³

Synod archidiecezji wrocławskiej przypomina, że każdy obywatel ma prawo do nauczania religijnego w szkołach i innych placówkach oświatowo – wychowawczych.¹²⁴ Synod apeluje o zapewnienie nauczaniu religijnemu właściwego miejsca, bez dyskryminacji i spychania lekcji religii na margines zajęć szkolnych.¹²⁵

Prawodawca synodalny stwierdza, że katechizacja w szkole odbywa się w wymiarze dwóch godzin tygodniowo. Ze względu na szczególne uwarunkowania i za pozwoleniem Wydziału Katechetycznego Kurii Diecezjalnej nauczanie przejściowo może ograniczać się do jednej godziny w tygodniu.¹²⁶

Synod poza tym poleca, aby Wydział Katechetyczny zatroszczył się o to, aby katechizacja w szkole i przy parafii odbywała się regularnie i zgodnie z przyjętym w diecezji programem nauczania religijnego. Synod przypomina duszpasterzom obowiązek otoczenia opie-

¹¹⁸ Por. XLII Synod Płocki, jw., st. 286, s. 125.

¹¹⁹ Tamże, st. 287, s. 125.

¹²⁰ Tamże, st. 288, s. 125.

¹²¹ Por. XLII Synod Płocki, jw., s. 182 Instrukcja o katechizacji p. I. 1.1 a) b) cd.

¹²² Tamże, p. I 1.2) g), s. 183.

¹²³ Tamże, p. I 1.3, s. 183.

¹²⁴ Zob. Synod Wrocławski, jw., st. 27, s. 15; Instrukcja Synodalna. III Katechizacja w Archidiecezji Wrocławskiej, 1, s. 432.

¹²⁵ Tamże, st. 27, s. 15.

¹²⁶ Tamże, st. 40, s. 18.

ką istniejących na terenie parafii szkół i zakładów dla dzieci specjalnej troski, zapewniając w nich katechizację w godzinach i wymiarze dostosowanym do możliwości tej kategorii katechizowanych.¹²⁷

Synod poznański podkreśla, że katecheza z dniem 1 września 1990 roku została ulokowana w pomieszczeniach szkolnych, w siatce godzin i systemie szkolnym.¹²⁸ Ustawodawca synodalny przypomina, że we wszystkich rodzajach szkół obowiązuje wymiar dwóch godzin lekcyjnych w ciągu tygodnia. Może być on zmniejszony do jednej godziny jedynie przez biskupa w przypadku braków kadrowych.¹²⁹

I synod diecezji łowickiej, omawiając miejsce i czas katechizacji w diecezji stwierdza w swoich uchwałach, że każda osoba ludzka ma prawo do poszukiwania prawdy religijnej. To prawo nie może być ograniczane przez żadną władzę czy społeczność świecką. Pracodawca synodalny przypomina, że obowiązkiem państwa i instytucji oświatowo – wychowawczych jest poszanowanie tego prawa przez zagwarantowanie nauki religii w szkołach publicznych w wymiarze 2 godzin tygodniowo oraz w przedszkolach.¹³⁰

Drugi synod diecezji sandomierskiej podkreśla, że katecheza w swojej formie i „miejscu” – przebiega w rodzinie, parafii, szkole, środowisku lokalnym i zawodowym, grupach formalnych i nieformalnych.¹³¹ Ustawodawca synodalny apeluje, że katechezą objęto dzieci przedszkolne wszystkich grup wiekowych, zgodnie z przepisami prawa oświatowego i kanonicznego.¹³² Synod stwierdza, że dzieci szkół podstawowych są objęte katechizacją w wymiarze 2 godzin tygodniowo.¹³³

III synod archidiecezji łódzkiej nie porusza w swych uchwałach tematu miejsca i czasu katechezy. Natomiast III synod diecezji kieleckiej poświęcił w swoich statutach niewiele uwagi na ten temat. Wskazuje jedynie, że organizacja katechezy dzieci przedszkolnych i szkolnych oraz młodzieży szkół średnich i zawodowych jest równoległa do systemu szkolnego (gdzie szkoła – tam był punkt kate-

¹²⁷ Tamże, st. 82, s. 26.

¹²⁸ Por. Synod Poznański, jw., pkt 11, s. 79.

¹²⁹ Tamże, pkt 21, s. 83.

¹³⁰ Zob. Synod Łowicki, jw., st. 142 §1 i §2, s. 47.

¹³¹ Por. Aby byli jedno. Drugi Synod Diecezji Sandomierskiej, Sandomierz 1999, st. 129 pkt c), s. 192-193.

¹³² Tamże, st. 143, s. 197.

¹³³ Tamże, st. 144, s. 197.

chetyczny; ile klas w szkole – tyle grup objętych katechizacją).¹³⁴ Zarządza jednocześnie, że przedszkolaki, klasy zerowe oraz pozostałe dzieci i młodzież mają naukę religii w wymiarze przewidzianym Instrukcją o nauczaniu religii w szkole.¹³⁵

I synod diecezji ełckiej porusza w swych statutach sprawę czasu katechizacji. Synod ten nie podejmuje natomiast tematyki miejsca katechizacji, ponieważ katecheza już od roku 1991 odbywa się w szkołach.¹³⁶

Prawodawca synodalny naznacza, że katecheza dzieci i młodzieży ma dwugodzinny wymiar w tygodniu. Katechizacja przejściowo może ograniczyć się do jednej godziny w tygodniu za pozwoleniem Wydziału Katechetycznego Kurii i tylko w szczególnych wypadkach.¹³⁷ Ustawodawca stanowi, że ilość godzin katechezy w tygodniu kapłanów – katechetów powinna zależeć od ilości zajęć duszpasterskich w parafii.¹³⁸

Synod archidiecezji przemyskiej podejmuje tylko problematykę czasu katechizacji. Nakazuje mianowicie objęcie katechizacją dzieci i młodzieży szkół podstawowych, gimnazjalnych, licealnych i zawodowych.¹³⁹ Synod zaleca, aby dzieci i młodzież zostały objęte dwugodzinnym wymiarem katechezy w tygodniu.¹⁴⁰ W wyjątkowych przypadkach proboszcz za zgodą biskupa diecezjalnego może zmniejszyć ten wymiar.¹⁴¹ Proboszczowie powinni organizować przygotowanie do sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego niezależnie od katechezy szkolnej. Głównym zadaniem Wydziału Nauki Ka-

¹³⁴ Por. III Synod Kielecki, jw., dz. 2, s. 170.

¹³⁵ Tamże, dz. 3 pkt 5, s. 171. Instrukcja Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 sierpnia 1990 r. dotycząca powrotu nauczania religii do szkoły w roku szkolnym 1990/91. Rozporządzenie Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych; Por. Dz. U. Nr 2, poz. 155 z 1992 r.; Dz. U. Nr 95, poz. 425 z 1991 r.; Dz. U. Nr 26, poz. 113 z 1992 r.

¹³⁶ Rozporządzenie Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w szkołach publicznych; Por. Dz. U. Nr 2, poz. 155 z 1992 r.; Dz. U. Nr 95, poz. 425 z 1991 r.; Dz. U. Nr 26, poz. 113 z 1992 r.

¹³⁷ Zob. I Synod Ełcki, jw., st. 519, s. 85.

¹³⁸ Tamże, st. 526, s. 86.

¹³⁹ Zob. I Synod Ełcki, jw., st. 272, s. 93-94; Dyrektorium Ogólne o Katechizacji, Kongregacja ds. Duchowieństwa, Poznań 1998, n. 73, s. 60-61.

¹⁴⁰ Tamże, st. 272, s. 93-94.

¹⁴¹ Tamże, st. 272, s. 93-94.

tolickiej jest zorganizowanie katechezy dla dzieci niepełnosprawnych, w formie i zakresie uwzględniającym ich stan zdrowia.¹⁴²

Prawodawca synodalny zarządza, aby objąć katechezą dzieci i młodzież ze schronisk młodzieżowych oraz z domów dla dzieci na terenie parafii.¹⁴³

3. Podręczniki i inne pomoce katechetyczne

Cele, jakie zamierza się osiągnąć oraz środki, które mają być zastosowane trzeba uznać za podstawę każdego programu działania. Wśród środków służących do osiągnięcia zamierzonych celów oddziaływania katechetycznego znajdują się podręczniki i inne pomoce katechetyczne. Ich zastosowanie ma służyć wzrostowi wiary i życia chrześcijańskiego oraz doskonaleniu relacji chrześcijanina z Bogiem i bliźnimi.

Podjmując powyższą problematykę II synod diecezji lubelskiej, odbyty w latach 1977 – 1985, zwraca uwagę, że dużą rolę w katechezie mogą odegrać dobre podręczniki katechetyczne. Powinny one być związane z konkretnym życiem ludzi, uwzględniać ich problemy, używać języka zrozumiałego dla ludzi współczesnych; winny przekazywać całą naukę Chrystusa i Kościoła oraz określać rzeczy istotne w taki sposób, aby pomagały na drodze do ugruntowania w wierze.¹⁴⁴

Ustawodawca apeluje, aby poszukując dróg i środków najbardziej odpowiednich dla skutecznej realizacji katechezy trzeba w niej wykorzystywać wszelkie dostępne środki społecznego przekazu. Trzeba też być świadomym, że środki audiowizualne mogą w katechezie pełnić nie tylko funkcję ilustrowania przekazywanych treści, ale także jednoczyć grupę katechetyczną, budzić większe zainteresowanie, aktywizować katechizowanych, kształtować postawę moralną i rozwijać wrażliwość estetyczną.¹⁴⁵

II synod diecezji częstochowskiej, mając na względzie potrzebę coraz bardziej skutecznego głoszenia Ewangelii współczesnemu człowiekowi, zachęca do właściwego wykorzystania w tym dziele do-

¹⁴² Tamże, st. 274, §1 s. 94.

¹⁴³ Tamże, st. 274 §2, s. 94.

¹⁴⁴ Por. II Synod Lubelski, jw., art. 111, s. 41.

¹⁴⁵ Tamże, art. 110, s. 41; Zob. Józef Dajczak, *Katechetyka*, Warszawa 1956, s. 108.

stępnym nam dzisiaj środków społecznego przekazu i pomocy audiowizualnych. Synod poleca katechetom wykorzystanie w szerokim zakresie pracy katechetycznej środków audiowizualnych. Zalicza do nich: rzutnik do przeźroczy, projektor filmowy, magnetofon, magnetowid itp. O tego rodzaju środki oddziaływania katechetycznego winien zadbać proboszcz, przeznaczając na ten cel odpowiedni fundusz z kasy parafialnej.¹⁴⁶ Prawodawca synodalny widząc potrzebę korzystania w katechizacji ze środków masowego przekazu poleca, aby katecheza była miejscem przygotowania i wychowania katechizowanych do właściwego korzystania i oceniania odbieranych treści.

IV synod diecezji tarnowskiej doceniając wartość pomocy katechetycznych jako środków dla ubogacania osoby ludzkiej szczenia i umacniania Królestwa Bożego, poświęca im miejsce w swoich uchwałach synodalnych.

Podręczniki dla katechizowanych, pomoce metodyczne dla katechetów, pomoce dydaktyczne dla katechizacji, a także książki i czasopisma katechetyczne są przedmiotem troski synodu tarnowskiego. Troskę o powyższe pomoce katechetyczne synod zawarł w statutach omawiających obowiązki Referatu Katechetycznego Kurii Diecezjalnej oraz obowiązki proboszcza w zakresie katechizacji. Troska o pomoce katechetyczne została również wyrażona w zadaniach, które powinni wypełnić katecheci w zakresie swojej posługi katechetycznej.¹⁴⁷

I synod koszalińsko – kołobrzeski z 1985 r. omawiając problematykę podręczników i innych pomocy katechetycznych poleca, by każda parafia posiadała komplet podręczników metodycznych, a parafie większe odpowiednio więcej kompletów.¹⁴⁸ W szczególności duszpasterze powinni zatroszczyć się, aby w parafiach znajdowały się również inne pomoce dydaktyczno – katechetyczne włączając

¹⁴⁶ Zob. II Synod Częstochowski, jw., rozdz. II pkt. 4. 3. 2.; Por. OIK, n. 122; Por. także J. Syryjczyk, Nauczanie katechetyczne w świetle przepisów prawa kanonicznego, „Prawo Kanoniczne” 30/1987/ nr 1-2, s. 192 – 193; Por. również Adhortacja „Catechesi tradendae”, jw., n. 45 i 46; Por. J. Charytański „Studia Katechetyczne Tom III”, Warszawa 1984, s. 313-314: „Obraz, fotografia, pocztówka, film krótkometrażowy, taśma magnetofonowa, odpowiednio dobrane do treści katechezy podtrzymują postawę poszukiwania przez to, że przemawiają nie tylko do intelektu, ale także do sfery emocjonalnej i woliwnej”.

¹⁴⁷ Tamże, st. 24 n. 5; st. 43 n. 7; st. 44 n. 4; Por. OIK, n. 120 i 121; Por. także KPK, jw., kan. 775 §1.

¹⁴⁸ Por. I Synod Koszalińsko – Kołobrzeski, jw., st. 400, s. 65.

nowoczesne środki audiowizualne.¹⁴⁹ Prawodawca synodalny zarządza też, aby wszyscy katecheci, w porozumieniu ze swoimi proboszczami, zaopatryli dzieci i młodzież w odpowiednie podręczniki.¹⁵⁰

Synod archidiecezji lubaczowskiej stwierdza, że do obowiązków Referatu Katechetycznego należy troska o podręczniki dla katechizowanych i pomoce metodyczne dla katechetów.¹⁵¹ Ustawodawca apeluje, by proboszcz w dziedzinie katechetycznej troszczył się o pomoce dydaktyczne i parafialną bibliotekę katechetyczną, a także zaopatrywał parafię w dzienniki, świadectwa i inne pomoce.¹⁵²

XLII synod płocki, omawiając w swoich uchwałach problematykę podręczników i innych pomocy katechetycznych zwraca uwagę, że proboszcz winien troszczyć się o pomoce katechetyczne.¹⁵³

W organizacji katechizacji diecezji bardzo ważną rolę odgrywa Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej. Główną troską tego Wydziału jest, zgodnie z instrukcją katechetyczną, dobór przez katechetów odpowiednich podręczników oraz pomocy katechetycznych.¹⁵⁴ Każdy katecheta winien posiadać pomoce dydaktyczne niezbędne do nauczania katechetycznego. Gromadzeniem takich pomocy, które pozostawałyby do użytku wszystkich pracujących w szkole katechetów winien zająć się na koszt szkoły, każdy katecheta. Oprócz tego, katecheta zobowiązany jest we własnym zakresie zabiegać o posiadanie osobistych, prywatnych pomocy katechetycznych.¹⁵⁵

Synod archidiecezji włocławskiej zauważa, że orędzie zbawienia powinno mieć swoje miejsce wśród społecznych środków przekazywania myśli ludzkiej. W ramach tego przepowiadania znajduje się także katecheza. Katecheza chcąc rzeczywiście wypełnić swoją rolę, musi korzystać z języka obejmującego obok słowa także muzykę, kształt, kolor, ruch, które bogactwem środków wyrazu przemawiają do człowieka.

¹⁴⁹ Tamże, st. 401, s. 65.

¹⁵⁰ Tamże, st. 402 s. 65; Zob. KPK, jw., kan. 779, s. 337; Por. J. Syryjczyk, Nauczanie katechetyczne w świetle przepisów prawa kanonicznego, „Prawo Kanoniczne” 30 (1987) n. 1 – 2 s. 192-193.

¹⁵¹ Zob. Synod Lubaczowski, jw., st. 43, art. 7, s. 35.

¹⁵² Tamże, st. 44 art. 5, s. 36.

¹⁵³ Por. XLII Synod Płocki, jw., Instrukcja o katechizacji p. III. 3. a) b) c), s. 186.

¹⁵⁴ Tamże, p. III. 1. a) b), 2. a) b), s. 185-186.

¹⁵⁵ Por. XLII Synod Płocki, jw., Instrukcja o katechizacji p. III. 4, s. 187.

Ustawodawca podkreśla konieczność zastosowania w katechezie różnorodnych środków audiowizualnych, lektur, publikacji religijnych i pomocy dydaktycznych. Powinno się je stosować jako dokumentację dla wzbogacenia katechezy elementami obiektywnymi, odznaczającymi się autentycznością, usystematyzowanymi wiadomościami i przejrzystością dydaktyczną. Przy zastosowaniu ich jako obrazów dla właściwego kształcenia uczuć i wyobraźni, należy zadbać o to, aby odznaczały się pięknem i skutecznością w uszlachetnianiu ducha.¹⁵⁶

Prawodawca synodalny, omawiając problematykę dotyczącą podręczników i środków audiowizualnych wykorzystywanych w katechezie apeluje, by katecheza była prowadzona według programów i podręczników zatwierdzonych przez Komisje Episkopatu Polski ds. Katechizacji.¹⁵⁷ Synod przypomina, że program katechizacji, podręczniki metodyczne i katechizmy oraz środki dydaktyczne są podstawowymi, narzędziami pracy katechety, jeśli chce, aby jego posługa słowa była zgodna z oczekiwaniem Kościoła.¹⁵⁸ Katechetom prawodawca synodalny przypomina obowiązujące programy i podręczniki na wszystkich szczeblach nauczania.¹⁵⁹

Ustawodawca przypomina, że katecheci nie są zwolnieni z obowiązku zadbania o własny zasób pomocy dydaktycznych stosowanych w katechizacji.¹⁶⁰

Drugi synod poznański stwierdza, że do zadań Wydziału Katechetycznego należy opracowanie koncepcyjne zaplecza dydaktycznego, przygotowanie pomocy dydaktycznych. Katecheci powinni korzystać z czasopisma, jakim jest dwumiesięcznik „Katecheta”.¹⁶¹

W oparciu o uchwały synodu łowickiego należy stwierdzić, że wszystkie dzieci powinny być zaopatrzone w odpowiednie podręczniki rozprowadzane przez Wydział Nauki Katolickiej Kurii.¹⁶²

¹⁵⁶ Zob. Synod Wrocławski, jw., st. 36, s. 213; Por. Instrukcje synodalne. Katechizacja w Archidiecezji Wrocławskiej, dz. 7, s. 437-438.

¹⁵⁷ Por. Synod Wrocławski, jw., Instrukcje synodalne. Katechizacja w Archidiecezji Wrocławskiej, dz. 7, s. 437-438.

¹⁵⁸ Tamże.

¹⁵⁹ Tamże.

¹⁶⁰ Por. Synod Wrocławski, jw., Instrukcje synodalne. Katechizacja w Archidiecezji Wrocławskiej, dz. 7, s. 437-438.

¹⁶¹ Zob. Synod Poznański, jw., st. 19, s. 82.

¹⁶² Por. Synod Łowicki, jw., st. 146 §2, s. 48.

Duszpasterski synod diecezji sandomierskiej zawarł w swoich uchwałach problematykę podręczników i innych pomocy katechetycznych. Prawodawca synodalny zarządza, że do obowiązków Referatu Katechetycznego należy troska o pomoce dydaktyczne i formacyjne dla katechizowanych oraz pomoce formacyjne, duszpasterskie i metodyczne dla katechetów.¹⁶³ Referat Katechetyczny powinien zatroszczyć się do powstawania nowatorskich (autorskich) środków dydaktycznych oraz informowania katechetów o dostępnych środkach dydaktycznych z wykorzystaniem w tej dziedzinie opinii specjalistów katechetyków i pedagogów.¹⁶⁴ Do zadań wizytatorów katechetycznych należy troska o pomoce dydaktyczne.¹⁶⁵

Analizując uchwały synodalne należy stwierdzić, że katecheta powinien poszukiwać różnych środków wspierających i ułatwiających przebieg procesu nauczania i uczenia się, bowiem przyczyniają się one do poszerzenia zasięgu kontaktu uczącego się z poznawczą rzeczywistością. Do środków dydaktycznych zalicza się w diecezji sandomierskiej zarówno pomoce naukowe, z których korzysta katecheta, jak i przedmioty indywidualnego wyposażenia uczniów: Pismo święte, podręczniki, zeszyty, ćwiczenia.¹⁶⁶ W szczególności to katecheta powinien zabezpieczyć katechizowanym dostęp do różnorodnych środków dydaktycznych: słuchowych, wzrokowych, słuchowo – wzrokowych. Na szczególną uwagę powinny zasługiwać środki masowego przekazu, których we współczesnej katechezie nie może zabraknąć. Synod poleca katechetom korzystanie ze środków multimedialnych, które mogą użytecznie wspierać proces dydaktyczny w katechezie, jak również mogą być przydatne w prowadzeniu uczniów do pełnej dojrzałości chrześcijańskiej i rozwoju wiary zrodzonej w ich sercu.

Katecheta powinien pamiętać, że żadne narzędzie dydaktyczne nie może zastąpić osobistego spotkania i relacji katechety i katechizowanego.¹⁶⁷

Drugi synod diecezji wrocławskiej stanowi, że to Wydział Katechetyczny winien się zatroszczyć, aby katecheza odbywała się zgodnie z obowiązującym programem nauczania.

¹⁶³ Zob. Drugi Synod Sandomierski, jw., st. 133, pkt e), s. 195.

¹⁶⁴ Tamże, st. 134 a) b) c), s. 195.

¹⁶⁵ Tamże, st. 135, s. 195-196.

¹⁶⁶ Tamże, st. 141, s. 197.

¹⁶⁷ Tamże, st. 142, s. 197; Zob. M. Majewski, *Postawy katechetów*, Kraków 1996, s. 14-15; Por. M. Majewski, *Spotkania katechezy z teologią*, Kraków 1995, s. 41-42.

Prawodawca synodalny zaleca prowadzenie kolportażu podręczników katechetycznych dla dzieci i młodzieży oraz innych książek religijnych. Zobowiązuje też do zaopatrywania biblioteki katechetycznej w książki, kasety, czasopisma religijne oraz Pismo święte Nowego Testamentu pomocne w prowadzeniu katechezy.¹⁶⁸

III synod diecezji kieleckiej mało miejsca w swych uchwałach poświęca tematowi podręczników i pomocy katechetycznych. Katechetom synod zaleca usilne korzystanie z pomocy dydaktycznych (magnetofon, rzutnik, przeźrocza, magnetowid...). Każdy zainteresowany może je nabyć w Ośrodku Katechetycznym.¹⁶⁹

Synod archidiecezji wrocławskiej dużo miejsca poświęca tematowi podręczników i pomocy katechetycznych. Prawodawca synodalny, omawiając problematykę dotyczącą podręczników i środków audiowizualnych wykorzystanych w katechezie apeluje, że katecheza powinna być prowadzona wg programów i podręczników zatwierdzonych przez Komisję Episkopatu Polski ds. Katechizacji.¹⁷⁰ Synod przypomina, że program katechizacji, podręczniki metodyczne i katechizmy oraz środki dydaktyczne są podstawowymi narzędziami pracy katechety. Katechetom ustawodawca przypomina wykaz obowiązujących programów i podręczników na wszystkich szczeblach nauczania. W celu zwiększenia wydajności nauczania katechezy katecheci są zobowiązani do korzystania ze środków audiowizualnych, zasobów parafialnych i szkolnych oraz zadbania o własny zasób pomocy dydaktycznych.¹⁷¹

III synod diecezji kieleckiej stwierdza, że program w klasach I – VIII (ogólnopolski) oraz w klasach II – IV jest także realizowany na podręcznikach bp. Edwarda Materskiego.¹⁷²

Prawodawca usilnie zaleca korzystanie z pomocy dydaktycznych takich jak: magnetofon, rzutnik, przeźrocza, magnetowid, kasety.¹⁷³ Proboszcz w swojej parafii powinien organizować także różne pomoce dydaktyczne wykorzystane w katechezie.¹⁷⁴

¹⁶⁸ Por. Drugi synod Włocławski, jw., st. 51, s. 20.

¹⁶⁹ Zob. III Synod Kielecki, jw., st. 6, s. 171.

¹⁷⁰ Por. Synod Wrocławski, jw., Instrukcje synodalne. Katechizacja w Archidiecezji Wrocławskiej, dz. 7, s. 437-438.

¹⁷¹ Tamże.

¹⁷² Zob. Synod Kielecki, jw., dz. 2, s. 170.

¹⁷³ Tamże, dz. 3 p. 6, s. 171.

¹⁷⁴ Tamże, dz. 2, s. 171.

I synod diecezji ełckiej, że Kościół wypełniając nakaz misyjny swego boskiego Założyciela: „Idźcie i nauczajcie wszystkie narody”, ma obowiązek przepowiadania Ewangelii, wykorzystując w tym celu także wszelkie rodzące się możliwości techniczne, jak radio i telewizja, film, taśma magnetofonowa, prasa, wydawnictwa, reklama, itp.¹⁷⁵

Jan Paweł II, na światowy dzień środków społecznego przekazu napisał, że „środki te wprzęgnięte w służbę Ewangelii niezmiernie poszerzają zakres słuchania słowa Bożego i zanoszą orędzie zbawienia do milionów ludzi. Kościół byłby winny przed swoim Panem, gdyby nie używał tych potężnych pomocy, które umysł ludzki coraz bardziej usprawnia i doskonali”.¹⁷⁶ Środki metodyczne są nieodzowne zdaniem ustawodawcy synodalnego – do pełnego rozwoju osobowości poszczególnych ludzi, grup wspólnotowych i całych społeczeństw.¹⁷⁷

Katecheci wykorzystujący różne środki pomocne przy katechezie powinni pamiętać, że obok wielu zalet niosą one również pewne niebezpieczeństwa.¹⁷⁸

Synod archidiecezji przemyskiej stwierdza, że do nauczania katechetycznego, używanie odpowiednich katechizmów oraz innych pomocy katechetycznych wymaga aprobaty Wydziału Nauki Katolickiej.¹⁷⁹ Wydział ten ma obowiązek przygotowywać i określać program nauczania, wskazywać odpowiednie pomoce naukowe.¹⁸⁰

Zakończenie

W oparciu o promulgowane po 1983 r. uchwały synodów diecezjalnych próbowano wskazać na istotne elementy organizacyjne wpływające na skuteczność oddziaływania katechetycznego. Elementy te: struktury organizacyjne katechizacji, miejsce i czas katechizacji oraz podręczniki i inne pomoce katechetyczne stanowią doniosły fragment uchwał synodów polskich w przedmiocie katechizacji.

¹⁷⁵ Por. I Synod Ełcki, jw., st. 567, s. 92.

¹⁷⁶ Tamże; Orędzie Jana Pawła II na światowy dzień środków społecznego przekazu, 21.01.1986.

¹⁷⁷ Tamże, st. 568, s. 92.

¹⁷⁸ Tamże, st. 569, s. 92.

¹⁷⁹ Zob. Synod Przemyski, jw., st. 266, §2.

¹⁸⁰ Tamże, st. 266, §3.

Analiza uchwał synodalnych wskazuje jednoznacznie na zatro-
skanie prawodawców o właściwą organizację katechizacji we
wszystkich jej wymiarach. Uchwały w tym zakresie nacechowane są
szerokim patrzyeniem ustawodawców synodalnych na sprawy zwią-
zane z przekazywaniem Ewangelii w drodze katechizacji. Spojrze-
nie to jest zarazem wnikliwe, wskazujące na rangę tematyki w życiu
wspólnot diecezjalnych.

**L' organizzazione della catechesi alla luce dei sinodi diocesani
in Polonia dopo l' anno 1983**

Nello loro studio gli autori presentano le norme dei sinodi diocesani celebrati
in Polonia dopo la promulgazione del Codice di Diritto Canonico del 1983 riguar-
danti l' organizzazione della catechesi. Dopo aver presentato le strutture organiz-
zative della catechesi riferiscono le questioni concernenti il luogo e il tempo della
catechesi nonchè i manuali di religione e il materiale didattico.